

מדדי חוסן בישראל

חוברת מדדים

תוכן העניינים

2	מדדי איכות חיים, קיימות וחוסן לאומי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
7	מדד חוסן ופיתוח מרחבי, מרכז הידע והמחקר הלאומי בתחום ההיערכות למצבי חירום, בשיתוף עם חברת תפן והקואליציה הישראלית לטראומה
13	מדד MuRe (Municipal Resilience); מודל לאפיין והערכה של חוסן הרשות המקומית, ד"ר איה דולב
17	מדד לשלומות הפרט, השירות הכלכלי, מכון ברוקדייל
19	מדדי החוסן הלאומי לישראל ולמדינות אחרות, פרופ' שאול קמחי, ד"ר הדס מרציאנו, פרופ' יוחנן אשל, פרופ' ברוריה עדיני וצוות ResWell
21	מדד חוסן יישובי בישראל, המכון לביטחון אישי וחוסן קהילתי, המכללה האקדמית גליל מערבי
23	מדד הקהילתיות, החברה למתנ"סים, בשיתוף חברת המחקר ERI
28	מדד חוסן קהילתי CCRAM (Resiliency Assessment Measure Conjoint Community), פרופ' לימור אהרנסון-דניאל, פרופ' מולי להד, וצוות חוקרים משבעה מוסדות אקדמיים בישראל

קישורים להקלטות יום העיון:

חלק ראשון: <https://youtu.be/rHKOlYidpVM>

מדדי חוסן לאומי, קיימות ושלומות (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה)
מדד חוסן ופיתוח מרחבי (מרכז הידע והמחקר הלאומי בתחום ההיערכות למצבי חירום)
מדדי חוסן לרשויות מקומיות (ד"ר איה דולב, בהנחיית פרופ' אמר' נעמי כרמון ופרופ' אמר' אמנון פרנקל)
מדד שלומות הפרט (מכון ברוקדייל)

חלק שני: <https://youtu.be/ZlbgkzZBo9U>

מדד החוסן הלאומי (פרופ' שאול קמחי, ד"ר הדס מרציאנו, פרופ' יוחנן אשל, פרופ' ברוריה עדיני וצוות ResWell)
דרוג רמת החוסן של יישובים בישראל (מכללת גליל מערבי)
מדד קהילתיות (החברה למתנ"סים)
CCRAM - מדד חוסן קהילתי (Conjoint Community Resiliency Assessment Measure) (פרופ' לימור אהרנסון-דניאל, פרופ' מולי להד, וצוות חוקרים משבעה מוסדות אקדמיים בישראל)

חלק שלישי (דיון וסיכום): https://youtu.be/EAcwllp_tCE

מדדי איכות חיים, קיימות וחוסן לאומי

יוצר המדד:

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

המזמין:

ממשלת ישראל, החלטת ממשלה 2494 אפריל 2015

רקע קצר על המדד ומטרת המדידה:

המדדים מיועדים למדוד היבטים שונים של איכות חיים בהווה, קיימות של איכות חיים עבור הדורות הבאים וחוסן לאומי.

רמת המדידה:

רמה לאומית, מחוזות, אשכולות אזוריים, ערים גדולות

מי קהל היעד לשימוש במדד:

מקבלי החלטות, חוקרים והציבור הרחב

מבנה המדד:

המדדים מחולקים ל-11 תחומי מדידה: איכות התעסוקה, ביטחון אישי, בריאות, דיור ותשתיות, חינוך, השכלה וכישורים, רווחה אישית וחברתית, סביבה, מעורבות אזרחית וממשל, רמת חיים חומרית, פנאי תרבות וקהילה וטכנולוגיות המידע.

קישור:

[דף מדדי איכות חיים באתר הלמ"ס](#)

סוג ומקורות הנתונים:

המדדים משלבים נתונים אובייקטיביים וסובייקטיביים

מקורות הנתונים: מאגרי המידע של הלמ"ס, סקרים ומידע מנהלי ונתונים ממקורות ממשלתיים נוספים

שיטת המדידה ומתודולוגיית החישוב:

בכל תחום 8-9 מדדים המוצגים בנפרד. לכל מדד מוצגת מגמת השינוי ביחס לשנה קודמת ושנת בסיס בהתאם למגמת השינוי הרצויה של המדד. בהתאם מוצגת מגמה כוללת של שינוי המדדים ביחס למגמה הרצויה

אתגרים לשימוש במדד לאורך זמן (מה יקשה על מדידות חוזרות?)

האתגרים המשמעותיים הם בירידה לרזולוציה מקומית ובניתוח קשרים בין המדדים.

רשימת המדדים המלאה

תחום	מדד איכות חיים
איכות התעסוקה	שיעור התעסוקה
	שיעור המועסקים במשרה חלקית שלא מרצון
	הכנסה חציונית ברוטו מעבודה של משק בית, במחירים קבועים
	שביעות רצון מעבודה
	מועסקים המרוצים מהכנסה מעבודה
	מועסקים החושבים שתפקידם מאפשר קידום בעבודה
	מועסקים שתפקידם בעבודה תואם את תחום לימודיהם
	שיעור הנפגעים בתאונות עבודה
	שיעור האבטלה הממושכת (מעבר לשישה חודשים)
	מועסקים שחשו אפליה במקום העבודה
	למידה פורמלית ובלתי פורמלית לאורך החיים ¹
ביטחון אישי	נפגעו מעבירות אלימות וגם מאיום באלימות
	שיעור היפגעות מעבירות אלימות או מאיום להשתמש באלימות
	תחושת ביטחון ללכת לבד באזור המגורים בשעות החשכה
	שיעור היפגעות מעבירות הטרדה מינית
	מספר הרוגים בתאונות דרכים
	מספר פצועים קשה בתאונות דרכים
	מקרי רצח
	פעולות איבה
	נפגעים בפעולות איבה
	מזה: פצועים בפעולות איבה
	הרוגים בפעולות איבה
	נפגעים מהתנהגות אלימה בכביש כהולך רגל או כנהג או כנוסע
	הנזק הכלכלי מעבירות רכוש מתוך הכנסה פנויה
בריאות	תמותת תינוקות
	תוחלת חיים
	תוחלת חיים
	שנות חיים בריאים
	שנות חיים בריאים
	תמותה נמנעת
	מקרים חדשים של שאתות ממאירות
	מקרים חדשים של שאתות ממאירות
	הערכה עצמית של בריאות
	עודף משקל בקרב ילדים ³
	עודף משקל בקרב ילדים
	תחושת דיכאון
	תחושת דיכאון
	שלוש התנהגויות בריאות

תחום	מדד איכות חיים
	שתי התנהגויות בריאות
	התנהגות בריאה אחת
	אף התנהגות בריאה
	דיווח עצמי על עישון
	אמון במערכת הבריאות
	שביעות רצון מתפקוד מערכת הבריאות
	שביעות רצון מתפקוד מערכת הבריאות
	דעה על טיפול טוב ומועיל של מערכת הבריאות במקרה של מחלה קשה
	דעה על טיפול טוב ומועיל של מערכת הבריאות במקרה של מחלה קשה
	משקי הבית המוציאים על דיור 30% או יותר מסך ההכנסה הכספית נטו למשק בית
דיור ותשתיות	שביעות רצון מהדירה
	שביעות רצון מאזור המגורים
	אוכלוסייה שאינה מחוברת לטיפול בשפכים
	אוכלוסייה שאינה מחוברת לתשתיות מים
	שביעות רצון מהתחבורה הציבורית באזור המגורים
	צפיפות דיור
	חוסר שביעות רצון ממשך ההגעה לעבודה
	עלות שירותי דיור לחודש
	נגישות הדיור
	שיעור המתקשים במתמטיקה במבחן פיז"ה
חינוך השכלה וכישורים	שיעור בעלי השכלה על-תיכונית והשכלה גבוהה בקרב בני 30 ומעלה
	שיעורי למידה בגיל 15–17
	אחוז הזכאות לבגרות בקרב בני 26
	עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות בקרב בני 26
	זכאים לבגרות שנבחנו ברמת חמש יחידות לימוד במתמטיקה
	כישורי בוגרים: אוריינות קריאה ¹
	כישורי בוגרים: אוריינות מתמטית ¹
	חינוך בגיל הגן: שביעות רצון ההורים
	שביעות רצון כללית מבית הספר יסודי – דיווחי הורים
	שביעות רצון כללית מחטיבת ביניים – דיווחי הורים
	שביעות רצון כללית מחטיבה עליונה – דיווחי הורים
	איכות ההוראה- שביעות רצון כללית מבית הספר היסודי – דיווחי תלמידים
	איכות ההוראה- שביעות רצון כללית מחטיבת ביניים – דיווחי תלמידים
	איכות ההוראה- שביעות רצון כללית מחטיבה עליונה – דיווחי תלמידים
	רלוונטיות ההוראה- שביעות רצון כללית מבית הספר היסודי – דיווחי תלמידים
	רלוונטיות ההוראה- שביעות רצון כללית מחטיבת ביניים – דיווחי תלמידים
	רלוונטיות ההוראה- שביעות רצון כללית מחטיבה עליונה – דיווחי תלמידים
	יחס הסיכויים להיות בעל השכלה גבוהה, לפי השכלת הורים

תחום	מדד איכות חיים
מעורבות אזרחית וממשל	מעורבות אזרחית
	אמון בממשלה
	שיעור ההצבעה בבחירות לכנסת
	אמון במערכת המשפט
	שיעור הערכת יכולת להשפיע על מדיניות הממשלה
	שיעור נשים בתפקידי ניהול במגזר הציבורי
	שיעור ערבים במגזר הציבורי
סביבה	פסולת ממוחזרת – ביתית, מסחרית וגזם
	שביעות רצון מהניקיון באזור המגורים
	רעש חיצוני המפריע בדירה
	אחוז ייצור אנרגיה מתחדשת מתוך אספקת אנרגיה ראשונית
	אחוז ייצור אנרגיה מתחדשת מתוך סך ייצור החשמל
	שביעות רצון מפארקים ומשטחים ירוקים באזור המגורים
	איכות מי השתייה – חריגות בקוליפורמים
	מגוון ביולוגי
	חשיפה למזהמי אוויר - חלקיקים (PM2.5)
	חשיפי למזהמי אוויר - חנקן דו-חמצני (NO ₂)
	חשיפה למזהמי אוויר - אוזון (O ₃)
	שביעות רצון מהחיים
רווחה אישית וחברתית	ציפיות ביחס לעתיד
	תחושת יכולת להתמודד עם בעיות
	תחושת בדידות
	תחושה שאין על מי לסמוך בשעת משבר או מצוקה
	תחושת אפליה
	אמון כללי
	תחושת הערכה מבני המשפחה
	עושר פיננסי של משקי בית
רמת חיים חומרית	צריכה אינדיווידואלית למעשה (לנפש)
	הוצאה לצריכה של משקי בית (לנפש)
	העברה סוציאלית בעין למשקי בית (לנפש)
	הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית – מחירים קבועים
	הכנסה כלכלית לנפש סטנדרטית – מחירים קבועים
	מדד ג'יני ⁴ לאי-שוויון בהכנסות נטו לנפש סטנדרטית ⁵ – Gini Index
	הכנסה ריאלית לאומית פנויה לנפש (מדד שנת 2000=100)
	חוב ממשלתי כאחוז מהתמ"ג
	חוב משקי הבית כאחוז מהתמ"ג
	שביעות רצון מהמצב הכלכלי

תחום	מדד איכות חיים
פנאי, תרבות וקהילה	שביעות רצון מהאיזון בין העבודה לתחומי חיים אחרים
	עיסוק בפעילות התנדבותית
	חוסר שביעות רצון מהזמן המוקדש לפעילויות פנאי
	אי-השתתפות בפעילויות פנאי בשל חסמים כלכליים
	יציאה לאירועי תרבות, אמנות או ספורט
	ארוחות בקרב בני המשפחה
	ביקור בחיק הטבע: יערות, שמורות טבע וגנים לאומיים
	ביקור בחיק הטבע: חוף הים
	ביקור בחיק הטבע: פארקים עירוניים
	מועסקים בתחום טכנולוגיות המידע והתקשורת – ICT
טכנולוגיות המידע	כישורי בוגרים: פתרון בעיות בסביבה מתקשבת ¹
	תחושת ביטחון בסביבה מקוונת
	נגישות למחשב ביתי, נישא או טאבלט
	שיעור השימוש באינטרנט
	שימוש בשירותי ממשל מקוונים (e-Gov)

מדד חוסן ופיתוח מרחבי

יוצר המדד:

מרכז הידע והמחקר הלאומי בתחום היערכות למצבי חירום, בשיתוף עם חברת תפן והקואליציה הישראלית לטראומה

המזמין:

אגף פנים, תכנון ופיתוח במשרד ראש הממשלה

רקע קצר על המדד ומטרת המדידה:

המדד מיועד למדוד רמת חוסן קהילתי ופיתוח מרחבי ברשויות מקומיות בישראל, כאשר: **חוסן** מתייחס למוכנות של מערכות באזור הרשות המקומית להתמודד עם הפרעות ולשמר תפקוד של החברה, ו**פיתוח מרחבי** מתייחס למיצוי והרחבת הפוטנציאל הכלכלי, חברתי וסביבתי באזור.

רמת המדידה:

רשות מקומית

מי קהל היעד לשימוש במדד:

מקבלי החלטות. המדד הוכן עבור משרד ראש הממשלה אך יכול לשמש גם משרדי ממשלה אחרים ורשויות מקומיות.

מבנה המדד:

ארבעה תחומים מרכזיים: כלכלה, חברה, שלטון מקומי ותכנון, סביבה והמרחב הבנוי

מדד מתכלל: חוסן ופיתוח מרחבי תחומים מרכזיים

רכיבי המדד וההיררכיה ביניהם:

(ראו טבלאות מפורטות בנספח)

נושאים בתחום החברה: הון אנושי ודמוגרפי, הון חברתי וקהילתי ושלומות ואיכות חיים

נושאים בתחום הכלכלה: עסקים, תעסוקה וחוזק כלכלי

נושאים בתחום השלטון המקומי: ניהול ומשאבים

נושאים בתחום תכנון, סביבה והמרחב הבנוי: שירותים חיוניים, תחבורה, תכנון ואיכות הסביבה, ניהול התכנון, הקצאות קרקע, התחדשות, מגורים

הפניה למקור:

דף הפרוייקט במרכז הידע והמחקר הלאומי בתחום ההיערכות למצבי חירום

קישור:

<https://muchanut.haifa.ac.il/index.php/he/component/k2/item/771-2025-03-04-18-30-45>

סוג ומקורות הנתונים:

המדד משתמש בנתונים אובייקטיביים בלבד

מקורות הנתונים: דאטה של הלמ"ס ומשרדי ממשלה שונים וארגונים אחרים כגון בטוח לאומי ומשטרת ישראל. לא נעשה שימוש בנתוני הרשויות המקומיות.

שיטת המדידה ומתודולוגיית החישוב:

נירמול ע"י חלוקה לעשירונים וניתוח גורמים מגשש על מנת לגבש המבנה הסופי של מדד. משקלות שווים ניתנו לאינדיקטורים ולתחומים. קיימת חישוב של ציון (ממוצע) של כל תחום וציון (ממוצע) של ארבעת התחומים יחד.

אתגרים לשימוש במדד לאורך זמן:

האתגר העיקרי הוא איסוף הנתונים מגורמים שונים ועיבוד הסטטיסטי של הנתונים. כעת, תחזוקה זו תלוי במשאבים אשר יקודשו לכך במשרד רה"מ. בנוסף, יש אתגר (לא קשור לזמן) של שימור והנגשת הנתונים. כרגע אין פלטפורמה לשימור והנגשת הנתונים, כך שהמידע לא זמין לאחרים.

נספח: מבנה מלא של מרכיבי מדד החוסן והפיתוח המרחבי

נושאים, משתנים ואינדיקטורים בתחום החברה:

נושא	תת-נושא	משתנה	אינדיקטור
הון אנושי ודמוגרפי	השכלה	רמת השכלה	אחוז האוכלוסייה בעלי תואר אקדמי
	מוכנות לחירום	מוכנות לחירום	אחוז הזכאים לבגרות בין תלמידי י"ב בשנה האחרונה
			קיום שיעור התמודדות בחירום בקרב כיתות ה' בחמש שנים האחרונות
			אחוז מסך האוכלוסייה המוכשרים כמגיבים ראשוניים (first responders)
	אוכלוסיות פגיעות	אוכלוסייה מבוגרת	אחוז האוכלוסייה מעל גיל 65
		רווחה	אחוז האוכלוסייה שפנו לרווחה בשנת 2022
		קצב גידול	מספר תיקים פעילים ברווחה בסוף השנה (5 שנים אחרונות)
			מאזן הגירה
		קצב גידול	גידול טבעי
הון חברתי וקהילתי	הון חברתי	קישוריות	מספר מרכזים קהילתיים שימושיים (ביחס לאוכלוסייה)
	הון קהילתי	מעורבות אזרחית	מועדוני הגיל השלישי
			תנועת נוער פעילה
			אחוז הצבעה בבחירות מקומיות
	בטחון אישי	רמת הבריאות האישית	אחוז הצבעה בבחירות לאומיות
			שיעור מתנדבים באוכלוסייה
נגישות למשאבים ושירותים	בריאות	ביטחון	סך עבירות שנרשמו במשטרה בנושאים שונים
		רמת הבריאות האישית	שיעור סכרת מתוקן ל-1000 תושבים
		שירותי רפואה דחופה	אחוז האוכלוסייה בעודף משקל
	נגישות למשאבים ושירותים	שירותי בריאות שגרתיים	מספר מתנדבי מד"א ל-1000 נפש
		ניידות	זמינות של רפואת משפחה
		נגישות לשירותים	רמת מינוע
	נגישות למשאבים ושירותים	נגישות לתחבורה ציבורית	מדד הפריפריאליות
			הזדמנויות לנסיעה בתחבורה ציבורית לקמ"ר בנוי ל-1000 תושבים

נושאים, משתנים ואינדיקטורים בתחום הכלכלה

נושא	תת-נושא	משתנה	אינדיקטור
עסקים	תמיכה עסקית	תקשורת בין הרשות המקומית לעסקים	מדד תקשורת נגישות המידע לעסקים
	רציפות תפקודית	עסקים בתעדוף בחירות	מטראג' ארנונה מעסקים (בענפי המזון, הבריאות והרווחה)
	פיתוח עסקי	עסקים חדשים	מספר עסקים חדשים-עסקים פחות עסקים שנסגרו בשנה האחרונה
		גידול עסקי	אחוז הגידול מארנונה שלא למגורים - שינוי בשטחי מטראג' לעסקים לאורך 5 שנים-
תעסוקה	הזדמנויות התעסוקה	איכות המשרות	אחוז מכלל התעסוקה בהי-טק ומיד-טק, לעומת לו-טק
	הקף התעסוקה	תעסוקה	אחוז המועסקים בגילאים 25-65
חוזק כלכלי	רמת משאבים	הכנסות	הכנסות פר נפש
		משאבים	שינוי בדרוג הסוציו אקונומי (לא מדד אלא דרוג) אחורה שלוש שנים
		פעילות עסקית	אחוז הכנסות מארנונה שלא למגורים
	אי-שוויון ועוני	שוויון בהכנסות	מדד ג'יני
		תלות פיננסית	אחוז האוכלוסייה המקבלת קצבאות ביטוח לאומי
			יחסי התלות (dependency ratio) באוכלוסייה

נושאים, משתנים ואינדיקטורים בתחום השלטון המקומי

נושא	תת-נושא	משתנה	אינדיקטור
ניהול	מוכנות לחירום	משאבים	ציון מד"א למוכנות לחירום
		קשר בין הרשות לציבור	קיום של מערך של נציגי שכונות, קהילות ויישובים
		שקיפות	תקציב מפורט באתר האינטרנט
	מגוון מגדרי ואתני	מיעוטים	פרוטוקולים של ישיבות/וועדות באתר האינטרנט
			ייצוג של מיעוטים המועסקים ברשות (לפי הרכב האוכלוסייה של הרשות המקומית)
			השתייכות לאשכול (או לפורום 15)
	שת"פ	שת"פ	חברות באזורי תעשייה משותפים
	יכולת ניהולית	יכולת ניהולית	מדד איתנות פיננסית
			שיעורי גביית מיסים/ארנונה
	משאבים	רמת משאבים	הכנסות
קיום של חברה כלכלית			
ניהול משאבים		איתנות פיננסית	איתנות פיננסית (ציון 1-100)
משאבי כוח אדם		כוח אדם	שעור בעלי השכלה גבוהה בקרב עובדי הרשות המקומית

נושאים, משתנים ואינדיקטורים בתחום התכנון, הסביבה והמרחב הבנוי

נושא	תת-נושא	משתנה	אינדיקטור
שירותים חיוניים	חשמל	פוטנציאל לרציפות תפקודית	אחוז הבתים הפרטיים עם פנלים סולאריים
	מים וביוב	בטחון מים	סקר אמינות אספקה לצרכני מים
		איכות השירות- מים וביוב	חברות בתאגיד מים וביוב
תחבורה	תחבורה	חיבור היישוב למקומות אחרים: תחבורה ציבורית	נגישות בתחבורה ציבורית ליעדי משיכה המצאות תחנת הרכבת ביישוב או בקרבה
		איכות תחבורה ציבורית	מדד רמת שירות תחבורה ציבורית
		איכות האויר	דגימות איכות האויר - מספר הפעמים בשנה בהם הייתה חריגה באיכות אוויר
תכנון ואיכות הסביבה	איכות הסביבה	מודעות סביבתית	אחוז מחזור מתוך פסולת ביתית, מסחרית וגזם
	תכנון הסביבה	תכנון לשינוי אקלים	קיום של תוכנית להיערכות לשינויי אקלים (כולל תוכן מסוים)
		שטחים ירוקים	שטח ירוק לנפש- קו כחול
	ניהול התכנון	ועדות מקומיות משאבים	ציון עצמאות של הוועדה המקומית לתכנון משאבים
הקצאות קרקע	הקצאות	שקיפות	תקציב הפיתוח לנפש
		הקצאות לתעשייה ותעסוקה	קיום מידע על תכנון ובניה באתר האינטרנט
		הקצאות למבני ציבור	דונם שטח לתעשייה ותעסוקה ואחוזי בניה
		תכנית מתאר כוללנית	דונם שטח למבני ציבור קיימים ואחוזי בניה
התחדשות	התחדשות	פרויקטים של התחדשות עירונית	קיום של תוכנית מתאר כוללנית מאושרת
		בניה חדשה	קיום של תוכנית כוללנית להתחדשות תקציב להתחדשות עירונית בחמשת השנים האחרונות לנפש
		פגיעות מגורים	התחלות בנייה ביחס לכמות יחידות הדיור הקיימות (מודד גידול מואץ ברשות)
מגורים	מגורים	נגישות למקלט/ממ"דים	אחוז יחידות הדיור שנבנו לפני 1980 מסך היחידות הקיימות
			אחוז האוכלוסייה ללא נגישות לממ"ד או מקלט

מדד (MuRe (Municipal Resilience ; מודל לאפיון והערכה של

חוסן הרשות המקומית

יוצרי המדד:

פרופ' אמר' נעמי כרמון, פרופ' אמר' אמן פרנקל (מנחים), ד"ר איה דולב

המזמין:

המדד פותח כחלק ממחקר דוקטורט בפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים, במסלול לתכנון ערים ואזורים, הטכניון.

רקע קצר על המדד ומטרת המדידה

מטרה: הערכת החוסן של הרשות המקומית, המהווה גורם מפתח בחוסן העירוני.

ההגדרה המושגית: מסוגלות הרשות המקומית להתמודד עם מנעד רחב של איומים ושל הפרעות; לספוג פגיעה תוך צמצום חומרת השלכותיה על העיר (איפחות נפגעים ונזקים כלכליים ואחרים); לנהל את פעילות המערכות העירוניות בזמן מצב החירום תוך מענה לצרכים העולים בעקבותיו; להתאושש באופן יעיל מהשלכות אירוע החירום.

ההגדרה האופרטיבית הותאמה לנתונים ששימשו למחקר: מוכנות לחירום של הרשות המקומית.

רמת המדידה

רמת הרשות מקומית.

מי קהל היעד לשימוש במדד

רשויות מקומיות, גורמים ורשויות האמונים על קידום ופיתוח חוסן עירוני.

מבנה המדד

מדד MuRe - מדד כמותי הכולל ארבעה רכיבים ומתייחס לאמצעים, למנגנונים ולנהלים התורמים למוכנות לשעת חירום של רשויות מקומיות בישראל:

- א. מידע ותקשורת עם התושבים
- ב. מרכזי הפעלה בחירום
- ג. מקלטים לתושבים
- ד. הכנה ותרגול של בעלי תפקידים

לאחר נדבך מחקר איכותני, נוספו לארבעת הרכיבים לעיל ארבעה רכיבים המשלימים לכדי מודל לאפיון והערכה של חוסן הרשות המקומית:

- א. גיוס מתנדבים לחירום והכשרתם
- ב. הסדרת ממשקים עם ארגונים רלוונטיים לחירום

- ג. גמישות
ד. אדפטציה

רכיבי המדד וההיררכיה ביניהם

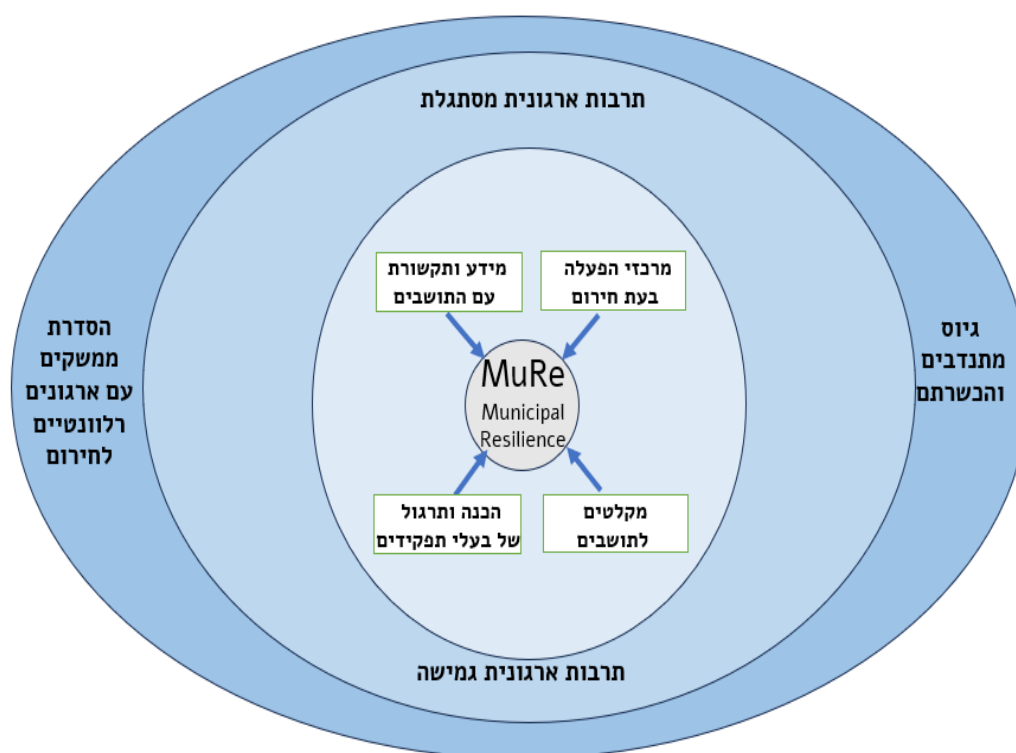
רכיביו הכמותיים של המדד, לצד ארבעת הרכיבים שעלו מן הנדבך האיכותני שולבו לכדי מודל של חוסן הרשות המקומית, הבנוי משלוש שכבות משלימות:

הגלעין (השכבה הפנימית ביותר באיור) – פעילות ניהולית-תפקודית של הרשות המקומית המייצרת מוכנות של מגנוניה להמשך תפקוד בזמן מצב חירום בעיר ולניהול המתחייב מן המצב המיוחד;

מעטפת הגלעין – תרבות ארגונית המאפשרת פעולה גמישה ואדפטציה;

השכבה החיצונית – קשרים עם הסביבה החיצונית לרשות המקומית בצורת גיוס מתנדבים מן הקהילה ויצירת ממשקים עם ארגוני חירום הפועלים במרחב העירוני.

מודל החוסן של הרשות המקומית:
רכיבים שעלו מן הניתוח המשולב, כמותי ואיכותני

הפניה למקור ממנו ניתן ללמוד עוד על מבנה המדד וממה הוא מורכב

דולב, א. (2024). חוסן עירוני וגורמים התורמים לו: מיקוד ברשות המקומית. [חיבור לשם קבלת תואר דוקטור], הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל.

קישור:

<https://inri.org.il/media/145ezmqc/%D7%97%D7%95%D7%A1%D7%9F-%D7%A2%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%99->

סוג ומקורות הנתונים

המחקר נעשה בשיטות מחקר מעורבות: פיתוח המדד נערך באמצעות ניתוח כמותי של נתונים אודות "כשירות ומוכנות לחירום" של כל הרשויות המקומיות העירוניות בארץ (עיריות ומועצות מקומיות), שאסף לאורך זמן פיקוד העורף הישראלי. ניתוח זה הניב זיהוי של ארבעה רכיבי חוסן ושל ציון חוסן לכל רשות מקומית (Municipal Resilience); בהמשך, ראיונות עם בעלי תפקידים רלוונטיים ברשויות מקומיות נבחרות, איששו את הרכיבים שעלו בניתוח הכמותי וחשפו ארבעה רכיבי חוסן נוספים. שילוב הממצאים אפשר פיתוח מודל בן שמונה רכיבים לחוסן של הרשות המקומית.

מקורות הנתונים:

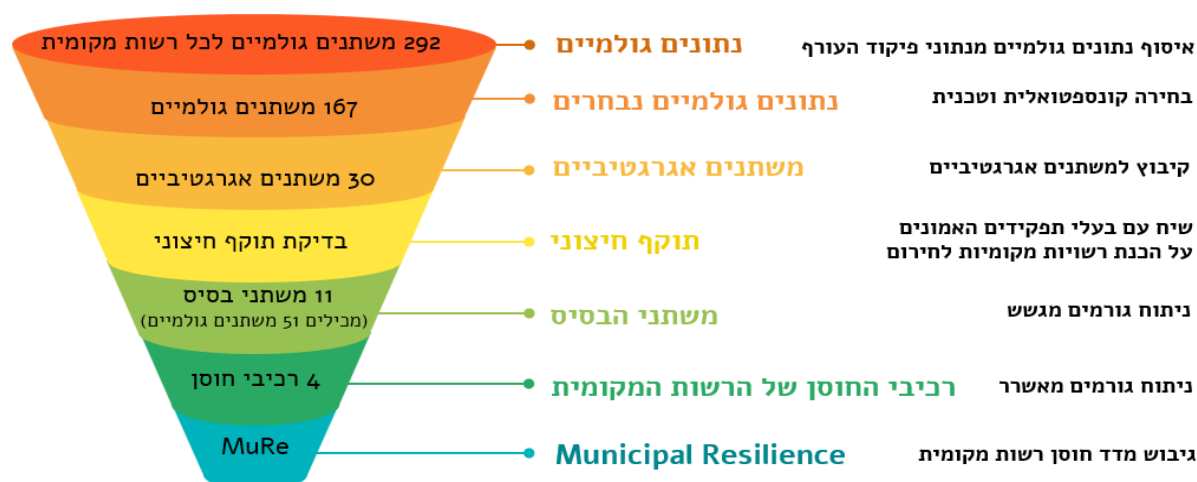
- מערכת "כש"מ" (כשירות ומוכנות) של פיקוד העורף, בה נאספו נתונים אודות מוכנות הרשויות המקומיות למצבי חירום.
- ראיונות עם בעלי תפקידים רלוונטיים לתפקוד בחירום ברשויות מקומיות בישראל.

שיטת המדידה ומתודולוגיית החישוב:

שלבי פיתוח מדד MuRe (ארבעת הרכיבים הכמותיים) ומתודולוגיית החישוב:

הנתונים ששימשו לפיתוח ארבעת הרכיבים הכמותיים במדד MuRe מבוססים על שימוש אדריכלי ראשון בנתונים שנאספו על ידי פיקוד העורף לאורך זמן במערכת פנימית - הכש"מ (כשירות

הפעולות שננקטו

ומוכנות). שימוש חוזר בנתונים אלה אינו אפשרי לאור שינוי אופן איסוף הנתונים ושיטת המדידה בפיקוד העורף. יחד עם זאת, ניתן להשתמש במודל החוסן של הרשות המקומית שהוצע, בבסיס קונספטואלי לאפיון, פיתוח מדידה והערכה של החוסן ברשויות המקומיות.

נספח: פירוט רכיבי המודל

מדד MuRe כולל ארבעה רכיבים שפותחו לאור הניתוח הכמותי של נתוני פיקוד העורף:

מידע ותקשורת עם התושבים

איסוף וגיבוש כלל המידע הרלוונטי להתמודדות העיר ותושביה בעת אירוע חירום; **התאמת המידע** למאפייני התושבים בעיר, לצורכיהם ולשלבי האירוע השונים; **הפצת המידע באופן אפקטיבי לכלל תושבי העיר**; **קיום תקשורת דו-כיוונית עם תושבי העיר**.

מרכזי הפעלה בחירום

הקמת מרכזי הפעלה של הרשות המקומית – מקומות פיזיים וכלים פיזיים וארגוניים המאפשרים **ניהול מצב חירום ברמה עירונית וברמה מקומית**, תוך איסוף וגיבוש **תמונת מצב** מהימנה על האירועים ועל הצרכים העולים בעת חירום, ו**שמירה על רציפות תפקוד של השירותים ושל המערכות העירוניות**.

מקלטים לתושבים

קיומם של מקלטים במרחב הרשות המקומית **להגנה ולצמצום הפגיעה** באוכלוסיית התושבים והשוהים בה בעת חירום; **תחזוקה** של המקלטים; **פיקוח** על שימוש במקלטים פרטיים; **גיבוש תוכנית לשימוש יעיל** במקלטים בעת אירוע חירום.

הכנה ותרגול של בעלי תפקידים

היכרות של בעלי התפקידים ברשות המקומית עם מרכיבי התפקיד שלהם בחירום, הכוללת הכשרה, ותרגול לשם קידום **מיומנות אישית ומערכתית** לפעולה בשעת חירום.

ארבעת הרכיבים שנוספו בשלב האיכותני משלימים את ארבעת הרכיבים לעיל לכדי תמונה רחבה יותר הנוגעת לתרבות הארגונית המאפשרת התמודדות עם שינויים ועם התאמה לסביבה, וכן לממשקים שהרשות המקומית בונה עם הסובב אותה, עם הקהילה ועם הארגונים הרלוונטיים, כהכנה לשעת חירום:

גיוס מתנדבים לחירום והכשרתם

איתור וגיוס מתנדבים לפעולה בעת חירום מקרב התושבים; פיתוח **מנגנונים לשימור ולהכשרה** של המתנדבים בשגרה **ולהפעלת מתנדבים מאורגנים וספונטניים בעת חירום**.

הסדרת ממשקים עם ארגונים רלוונטיים לחירום

הסדרה של **הממשקים בין הרשות המקומית לבין ארגונים הפועלים במרחבה**, מקומיים ולאומיים, הכוללת **גיבוש נהלים לפעולה מתואמת ותרגול הממשקים**.

גמישות

יכולת של ממלאי תפקידים ושל מנגנונים הפועלים ברשות המקומית בשגרה להמשיך לפעול בזמן חירום ולענות גם **לאתגרים המיוחדים לו**.

אדפטציה

עריכת שינויים במערכות פיזיות וארגוניות הקיימות בתחומי הרשות המקומית, כדי להתאים אותן לזמן חירום ולצמצם את דקויו, לאור למידה מן הניסיון של הרשות המקומית עצמה ומניסיוןן של רשויות אחרות בהתמודדות עם אירועי חירום.

מדד לשלומות הפרט

יוצר המדד:

השירות הכלכלי, מכון ברוקדייל

המזמין:

משרדי הממשלה (פרויקט בין משרדי)

רקע קצר על המדד ומטרת המדידה:

המדד מיועד למדוד את שלומות הפרט (wellbeing)

רמת המדידה:

רמת הפרט

קהל היעד לשימוש במדד:

מקבלי החלטות

מבנה המדד:

24 היבטים:

- האושר של המשפחה שלך
- הבריאות הגופנית שלך
- הבריאות הנפשית שלך
- איכות מערכת היחסים הזוגית שלך
- איכות מערכות היחסים שלך עם הילדים, ההורים, האחים וקרובים
- המידה בה מצבך הבריאותי מאפשר לך לעשות את הפעילויות החשובות
- השמחה בחיים שלך
- הרווחה הכללית שלך ושל משפחתך
- כמות האהבה שיש בחיים שלך
- שביעות רצוןך הכללית מחיך
- המידה בה החיים שלך שלווים ורגועים
- המצב הכלכלי שלך
- התחושה שחיך משמעותיים ובעלי ערך
- רמת הביטחון הפיזי שלך ובטיחות אישית
- היכולת שלך לגדל ילדים
- המידה בה יש לך אפשרויות רבות בחיך ואת החופש לבחור ביניהם
- המידה בה אתה חי את חיך כאדם טוב
- המידה בה יש לך אנשים שאתה יכול לפנות אליהם בעת צרה
- רמת שביעות הרצון שלך בעבודתך
- המידה בה אתה מוקף באנשים שחושבים עליך טוב ומעריכים אותך
- המידה בה אתה גאה בעצמך

-שביעות רצוןך מהאיזון בין עבודה לפנאי
-רמת שביעות הרצון שלך מדירת המגורים שלך
- איכות מערכות היחסים שלך עם חברים ושכנים

רכיבי המדד וההיררכיה ביניהם:

ראו טבלאות מפורטות בלינק

הפניה למקור:

דף הפרוייקט באתר של מכון ברוקדייל

קישור:

<https://brookdale.jdc.org.il/publication/brookdale-index-of-individual-wellbeing-preliminary-findings/>

סוג ומקורות הנתונים:

המדד עושה שימוש בנתונים סובייקטיביים – הערכה נגלית

מקורות הנתונים: סקרים של מכון ברוקדייל

שיטת המדידה ומתודולוגיית החישוב:

המדד עושה שימוש במשקלות כדי לאמוד את חשיבותו של כל אחד מ-24 ההיבטים הכלולים במדד. משקלות אלו מחושבים מתוך דיווחים עצמיים של פרטים בנוגע לחשיבות היחסית של כל אחד מההיבטים.

אתגרים לשימוש במדד לאורך זמן:

קושי תקציבי לממן סקרים

מדדי החוסן הלאומי לישראל ולמדינות אחרות

יוצרי המדד:

פרופ' שאול קמחי, ד"ר הדס מרציאנו, פרופ' יוחנן אשל, פרופ' ברוריה עדיני וצוות

ResWell

(Kimhi & Eshel, 2019)

רקע קצר על המדד ומטרת המדידה:

חוסן לאומי National resilience - המכונה גם חוסן חברתי (Societal resilience), הוא מושג תיאורטי המתייחס ליכולות של חברה להתמודד בהצלחה עם משבר (adversity) ולהשתקם בזמן קצר ככל האפשר. הוא חיוני ביותר לחברה הצריכה להתמודד עם איום על כלל או רוב חבריה. למדד החוסן הלאומי יש מהימנות ותוקף מבנה טובים. הנסיון המחקרי בשימוש בכלי זה רחב, משנת 2020 ועד היום פורסמו 33 פרסומים המתייחסים למדד זה. המדד מהווה מבא טוב ליכולת של חברה להתמודד עם משבר ולהשתקם בזמן קצר ככול האפשר.

רמת המדידה:

לאומית

מי קהל היעד לשימוש במדד:

המדד הוכן עבור מקבלי החלטות וחוקרים בישראל

מבנה המדד:

- ניתוח גורמים של סולם חוסן לאומי הצביע על 4 גורמים:
- א. גורם 1 - **אמון במדינה ובעומד בראשה**. לדוגמא, "אני מאמין/ה שהממשלה שלי תגיע להחלטות נכונות בעתות משבר".
 - ב. גורם 2 - **סולידריות (אינטגרציה חברתית)**. לדוגמא, "בחברה שלנו יש סולידריות חברתית גבוהה (עזרה הדדית ודאגה לאחר)".
 - ג. גורם 3 - **פטריוטיזם**. לדוגמא, "אני אופטימי/ת לגבי עתידה של מדינת".
 - ד. גורם 4 - **אמון במוסדות הציבוריים של המדינה**. לדוגמא, "מידת האמון במערכת המשפט" (פריט 'אמון בצה"ל' משתייך גם לגורם 1).

מקורות:

מאמר בספרות:

Marciano, H., Kimhi, S., Eshel, Y., Adini, B. (2024). Resilience and coping during protracted conflict: A comparative analysis of general and evacuees populations. *Israel Journal of Health Policy Research*, 13:56.

שני דוחות מחקר בעברית (מתוך 24 דוחות מחקר בעברית)

1. חוסן האוכלוסייה במדינת ישראל בשבוע הראשון של מלחמת "חרבות ברזל"
https://med.tau.ac.il/sites/medicine.tau.ac.il/files/media_server/all-units/GABI/2023-2024/war_report.pdf

2. מלחמת 'חרבות ברזל' לרבות המלחמה עם איראן - חוסן ומנגנוני התמודדות של האוכלוסייה בישראל - שבע מדידות לאורך מלחמת "חרבות ברזל"

https://med.tau.ac.il/sites/medicine.tau.ac.il/files/media_server/all-units/GABI/2024-225/updated%20froms/%D7%93%D7%95%D7%97%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%93%D7%94%D7%A9%D7%91%D7%99%D7%A2%D7%99%D7%AA.pdf

לאור ריבוי המאמרים הרבים שפורסמו (33 מאמרים נכון ליולי 25) העוסקים בממד החוסן הלאומי, וכן מספר דוחות המחקר בעברית שפורסמו (24 נכון ליולי 25), יש לפנות לחוקרים לקבלת ההפניות.

סוג ומקורות הנתונים:

המדד משתמש בנתונים סובייקטיביים בלבד המדווחים על ידי האוכלוסייה בישראל מקורות הנתונים: מדגמים המבוססים על פאנל אינטרנטי של דוברי עברית המייצגים את האוכלוסייה הבוגרת בישראל.

דוגמא למשתנים של מחקר אורך "חוסן והתמודדות במהלך מלחמת חרבות ברזל"

תחום	משתנה	פריטים בסולם	סולם מדידה
מדדי חוסן	חוסן לאומי	16	1=נמוך מאד 6=גבוה מאד
	חוסן קהילתי	10	1=נמוך מאד 5=גבוה מאד
	חוסן אישי	10	1 - 5
מדדי התמודדות חיובית	תקווה	5	1 - 5
	מורל	1	1 - 5
מדדי התמודדות שלילית	תסמיני דחק	8	1 - 5
	תחושות ייאוש	5	1 - 5
	תחושות סכנה	7	1 - 5
	תפיסת איומים	8	1 - 5
עמדות פוליטיות	מידת התמיכה בממשלה	1	1=מתנגד 2=ניטראלי 3=תומך

מדד חוסן יישובי בישראל

יוצר המדד:

המכון לביטחון אישי וחוסן קהילתי, המכללה האקדמית גליל מערבי

המזמין:

יוזמה פנימית של המכון

שנת פרסום:

2024

רקע קצר על המדד ומטרת המדידה:

המדד עוסק בחוסן יישובי, תגובת יישובים לאירועים טראומטיים (מגפת הקורונה), ניתוח מגמות חולשה

מטרת המדד לספק כלי מבוסס-נתונים להערכת רמת החוסן של יישובים בישראל, באמצעות מעקב אחר שינויים בחולשה לאורך תקופת משבר

הגדרת חוסן: יכולתו של יישוב להתמודד עם משבר, לשמור על יציבות יחסית ולחזור לתפקוד תקין תוך זמן סביר ובמינימום הידרדרות במדדים רלוונטיים

הגדרת פיתוח מרחבי: לא נמדד בנפרד; כלול דרך אינדיקטורים כגון בנייה, תחבורה, הגירה, תשתיות

רמת המדידה:

יישובית – כלל הרשויות המקומיות בישראל עבורן קיימים נתונים זמינים

קהל יעד:

מקבלי החלטות במשרדי ממשלה, ברשויות מקומיות, בתכנון מרחבי ובתחום החירום

מבנה המדד:

המדד נשען על שילוב בין שני ממדים של שינוי ברמת החולשה היישובית:

1. ציר אנכי – משקף שינוי במדד החולשה בין 2021 ל 2022 (סיום המשבר)

2. ציר אופקי – משקף שינוי במדד החולשה בין 2019 ל 2021 (לפני המשבר ובעיצומו)

שילוב שני הצירים יוצר מפת מיון בת ארבע קטגוריות:

• חוסן גבוה: שיפור מתמשך גם בטווח הארוך וגם בתגובה מיידיית למשבר (ירידה במדד החולשה במהלך המשבר ובסיומו)

• חוסן נמוך : הידרדרות מתמשכת וללא התאוששות (עליה במדד החולשה במהלך המשבר ובסיומו)

• שיפור חלקי: עליה במדד החולשה במהלך המשבר והתאוששות עם סיומו.

• נסיגה מאוחרת: תגובה טובה בהתחלה אך נסיגה בהמשך (ירידה במדד החולשה במהלך המשבר, אך עליה במדד בסיומו)

שיטת המדידה:

לכל יישוב חושב ציון חולשה יחסי על בסיס אינדיקטורים כמותיים מתחומי חיים שונים (כלכלה, בריאות, תשתיות ועוד), לפי שלושה שלבים:

סטנדרטיזציה – חישוב ציוני תקן לכל אינדיקטור בהתאם לנתוני היישובים

הסתברויות – המרה להסתברויות נורמליות ליצירת מדדים בני השוואה, כך שעבור כל אינדיקטור בכל יישוב, חושב אחוז היישובים שנמצאים מתחת לערך זה

שקלול רב-משתני – איגום כל האינדיקטורים לכדי מדד חולשה כולל

מדד החוסן עצמו נגזר מהשינוי במדדי החולשה לאורך זמן ובתגובה למשבר. השיוך הקטגורי של כל יישוב נעשה לפי דפוסי שינוי בשני הממדים

הפניה למקור:

הדוח המלא מפורסם באתר המכון לביטחון אישי וחוסן קהילתי

קישור:

<https://wgalil.ac.il/corona-period>

סוג ומקורות הנתונים

המדד עושה שימוש בנתונים אובייקטיביים בלבד

מקור הנתונים: קובץ הרשויות המקומיות של הלמ"ס לשנים 2019–2022, כולל נתונים דמוגרפיים, כלכליים, תכנוניים וחברתיים

אינדיקטורים עיקריים:

רווחה, שיעור פטירה, תאונות דרכים, כלי רכב, בנייה, עודף משקל, הישגים חינוכיים, מאזן הגירה, רמת פשיעה

שימושים מרכזיים:

מיפוי יישובים מוחלשים; תיעדוף תקציבי; תכנון שיקום קהילתי; פיתוח מדיניות מכוונת נתונים

אתגרים בשימוש:

שונות בין יישובים; זמינות מוגבלת של נתונים עדכניים; צורך בעדכון תקופתי קבוע

מדד הקהילתיות

יוצר המדד:

החברה למתנ"סים, בשיתוף חברת המחקר ERI

המזמין:

החברה למתנ"סים

רקע קצר על המדד ומטרת המדידה:

המדד מיועד למדוד את "מצב הקהילה" ביישוב, על-פי חלוקה לתתי אוכלוסיות. המדד פותח מתוך הבנה כי יש צורך לבחון את האופן בו הרשות המקומית והארגונים הפועלים בה, מגבירים חיי קהילה פעילים, חוסן, שייכות וגאווה יישובית, חיבור בין אוכלוסיות ותחושה של התושב כי ביכולתו להשפיע על תהליכי קבלת ההחלטות הנוגעות באיכות חייו.

קהילתיות מוגדרת כשילוב של הערכה של תפיסות לגבי קהילתיות, לצד מדידת התנהגויות קהילתיות שונות.

רמת המדידה:

רשות מקומית / יישובית

מי קהל היעד לשימוש במדד:

מנהלי מרכזים קהילתיים, מקבלי החלטות ברשות המקומית ובראשם ראש הרשות. המדד מסייע באופן דרמטי בתהליכי קבלת החלטות ותכנון אסטרטגי.

מבנה המדד:

שישה ממדי קהילתיות מרכזיים:

1. **משמעותיות** - מידת ההשפעה של התושב ביישוב
2. **שייכות** - היישוב כחלק מהזהות האישית
3. **מחויבות** - אקטיביות לקידום "איכות החיים" ביישוב
4. **אמון והדדיות** - תמיכה וסיוע הדדי
5. **חיבוריות** - כמות וגיוון הקשרים החברתיים
6. **פעולה קולקטיבית** - מגויסות התושבים לקידום עתיד יישובי כולל

רכיבי המדד וההיררכיה ביניהם:

המדד מורכב מששת הממדים המפורטים לעיל, כאשר כל ממד נמדד באמצעות שאלות ספציפיות בשאלון. השאלון מותאם תרבותית ומתורגם ל-5 שפות.

הפניה למקור:

החברה למתנ"סים

קישור: <https://www.matnasim.co.il/program/madad>

סוג ומקורות הנתונים:

המדד משתמש בנתונים סובייקטיביים בלבד - באמצעות שאלונים.

מקורות הנתונים:

מדגם מייצג של תושבים בני 18+ מרשויות מקומיות שונות. המדידה האחרונה כללה כ- 75,000 תושבים מ-70 רשויות מקומיות (53 ישובים עירוניים, 17 מועצות אזוריות עם 292 ישובים ו-16 מינהלים קהילתיים בירושלים).

שיטת המדידה ומתודולוגיית החישוב:

שאלון תוקף מחקרית על-ידי חברת מחקר חיצונית (מס"ב). החישוב כולל ציון קהילתיות כללי ליישוב וציונים לכל אחד מששת ממדי הקהילתיות, הן באופן כללי ליישוב והן בחלוקה לפי תתי אוכלוסיות. הנתונים מוצגים עם עשרות משתנים מנהליים ממקורות מידע לאומיים.

אתגרים לשימוש במדד לאורך זמן:

- מימון מדידות חוזרות
- שמירה על שיעורי השתתפות גבוהים
- התאמת השאלון לשינויים חברתיים
- השוואה בין מדידות לאורך זמן

דוגמאות לשימושים עיקריים של המדד:

ברמה יישובית:

- הגירה שלילית - מדוע תושבים בוחרים לעזוב את היישוב
- פערים בין אוכלוסיות שונות - רמת הקשר בין "וותיקים" ל"חדשים"
- מעורבות תושבים - הגברת כמות התושבים הפעילים
- זיהוי אוכלוסיות/שכונות מטר

ברמה לאומית:

- יישובים בפריפריה קהילתיים יותר מיישובים במרכז
- מצב כלכלי ירוד מנבא קהילתיות נמוכה
- חולשה בתפיסת המסוגלות של הקהילה לפעול במשותף

נספח: מדד הקהילתיות, החברה למתנ"סים

בעשורים האחרונים חלו שינויים בתפקידם של ארגוני המנהל הציבורי בכלל והשלטון המקומי בפרט. ארגונים אלו עוסקים בתחומי חיים פיזיים וחברתיים נרחבים ומורכבים ואמונים על שלוש משימות מרכזיות: 1. משילות ואסדרה, 2. מתן שירות, 3. פיתוח קהילה ושיתוף פעולה איתה.

פיתוח הקהילה הפך במרוצת השנים למשימה חשובה ביותר, הדורשת יצירה של תרבות אזרחית פעילה, שבה גם לציבור, למנהיגי שכונות ולאנשי מקצוע מתחומים שונים תהיה לגיטימציה להשפיע על תהליכי קבלת ההחלטות. איכות השירות המוניציפאלי חדל להיות המדד הבלעדי להצלחת הרשות המקומית.

בהתאמה למגמות אלו, פיתחה החברה למתנ"סים את מדד הקהילתיות.

מדד הקהילתיות הוא כלי למדידת "מצב הקהילה" ביישוב, על-פי חלוקה לתתי אוכלוסיות, הוא פונה למקבלי ההחלטות ברשות המקומית ובראשן ראש הרשות, ומסייע באופן דרמטי בתהליכי קבלת החלטות ותכנון אסטרטגי.

המדד פותח מתוך הבנה כי יש צורך לבחון את האופן בו הרשות המקומית והארגונים הפועלים בה, מגבירים חיי קהילה פעילים, חוסן, שייכות וגאווה יישובית, חיבור בין אוכלוסיות ותחושה של התושב כי ביכולתו להשפיע על תהליכי קבלת ההחלטות הנוגעות באיכות חייו.

ברמה הלאומית התקבלו עשרות אלפי נתונים בחתכי אוכלוסיה מגוונים, אשר משקפים את רמת הקהילתיות בישראל ומאירים סוגיות הקשורות לפערים חברתיים משמעותיים.

בשנתיים האחרונות נמדד מדגם מייצג של כ-75,000 תושבים בני 18+ מ-70 רשויות מקומיות, מכל המגזרים, מהם 53 ישובים עירוניים, 17 מועצות אזוריות (בהן 292 ישובים) ו-16 מינהלים קהילתיים בירושלים.

תהליך פיתוח מדד הקהילתיות

1. החל משנת 2017, בתהליך יסודי ומעמיק שכלל מחקרי ספרות, מפגשי חשיבה של מומחים ומחקרים השתתפותיים רבים, פיתחה החברה למתנ"סים, בשיתוף חברת המחקר ERI את מדד הקהילתיות.
2. בנוסף להמשגה מהי קהילתיות גובשו שישה ממדי קהילתיות:
 - משמעותיות** – מידת ההשפעה של התושב ביישובו.
 - שייכות** – היישוב כחלק מהזהות האישית.
 - מחויבות** – אקטיביות לקידום "איכות החיים" ביישוב.
 - אמון והדדיות** – תמיכה וסיוע הדדי.
 - חיבוריות** – כמות וגיוון הקשרים החברתיים.
 - פעולה קולקטיבית** – מגויסות התושבים לקידום עתיד יישובי כולל.
3. המדד הינו כלי קל ופשוט לתפעול, לניתוח נתונים ולחילוץ תובנות.
4. המדד משלב הערכה של תפיסות לגבי קהילתיות, לצד מדידת התנהגויות קהילתיות שונות.

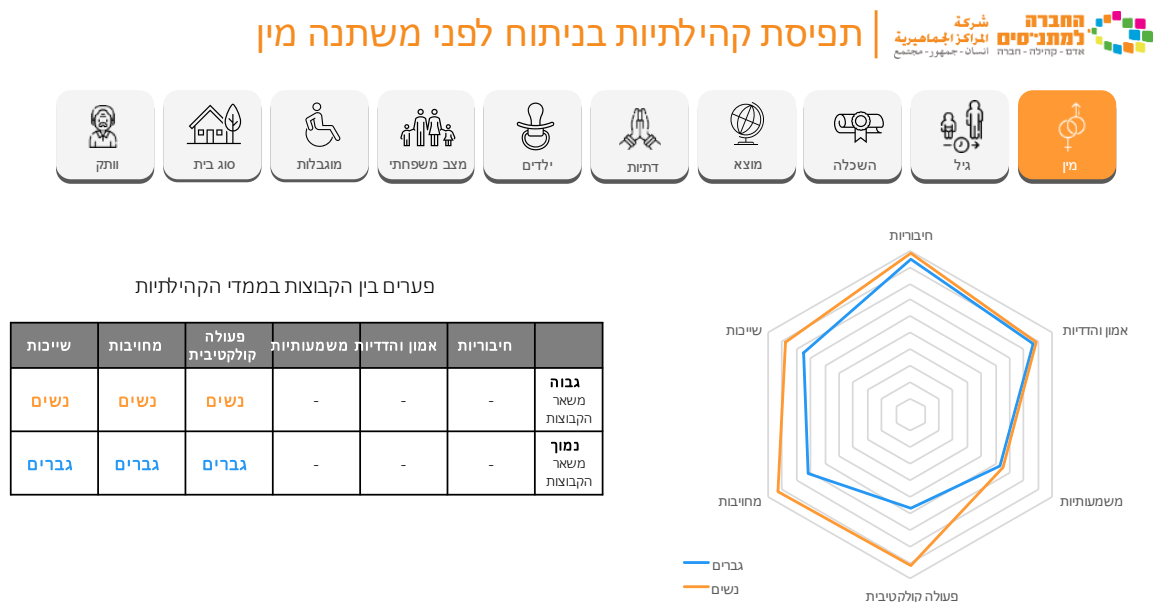
5. השאלון מותאם תרבותית ומתורגם ל- 5 שפות.
6. השאלון תוקף מחקרית על-ידי חברת מחקר חיצונית (מש"ב) שמצאה כי הוא כלי המדידה "יוצא דופן ומאוד מרשים".

ערך המוסף לרשות המקומית ולעומד בראשה

בסיום כל מדידה יישובית, מקבל ראש הרשות, דו"ח ממצאים מפורט הכולל את ציון הקהילתיות היישובי ואת הציונים של ששת ממדי הקהילתיות, הן באופן כללי ליישוב והן בחלוקה לפי כל תתי האוכלוסיות. דו"ח זה תורם באופן משמעותי למיקוד תוכנית העבודה היישובית לחיזוק הקהילתיות.

מטבע הדברים, ביישוב בו פועל מרכז קהילתי מבית החברה למתנ"סים, קיימת מעטפת מקצועית תומכת וליווי מקצועי שוטף. במקומות אחרים – יש להקים כזו לטובת קידום הפעולה.

להלן דוגמא של אופן הצגת הנתונים:

סוגיות לגביהן יכול המדד להוות כלי לקבלת החלטות ותכנון – דוגמאות בלבד:

על בסיס הנתונים המתקבלים והתובנות המשמעותיות הנגזרות מהם, הרשות המקומית ומרכז השלטון המקומי יכולים לקדם פעולות לשיפור המימדים באוכלוסיות מטרה בנושאים כגון:

1. הגירה שלילית – מדוע תושבים בוחרים לעזוב את היישוב ומה ניתן לעשות בכדי להפוך את המגמה?
2. פערים בין אוכלוסיות שונות – מה רמת הקשר בין "וותיקים" ל-"חדשים" וכיצד ניתן לתכנן קליטה מוצלחת ביישוב?
3. מעורבות תושבים – כיצד מגבירים את כמות התושבים הפעילים ואיכות הפעולות לקידום היישוב?
4. אוכלוסיות/שכונות מטרה – האם מגיעים לכולם? האם יש אוכלוסיות/שכונות המחוברות פחות למרקם החיים?

סוגיות לאומיות לגביהן יכול המדד להוות כלי לקבלת החלטות ותכנון – דוגמאות בלבד:

מחצית מהנתונים שנאספו עד היום, כבר עובדו ע"י חברת המחקר ERI לכדי דו"ח ממצאים ייסודי ומעמיק, אשר שילב הצלבה עם עשרות משתנים מנהליים ממקורות מידע לאומיים. ממצאי הדו"ח מספקים לראשונה תמונה לגבי מצב הקהילתיות בישראל ומציפים פערים לגבי מאפייני פרט של תושבים (למשל, מגדר, גיל, מוצא, מצב כלכלי ועוד) ומאפיינים יישובים (מדד חברתי-כלכלי, מדד פריפריאליות וכו') המנבאים קהילתיות חזקה או חלשה, הדבר מאפשר מיקוד של תהליכי תכנון ברמה הלאומית להגברת החוסן הקהילתי והלאומי.

1. יישובים בפריפריה קהילתיים יותר מיישובים במרכז, לפיכך ייתכן וכדאי לבחון דרכים לשיפור קהילתיות ביישובים במרכז הארץ.
2. מצב כלכלי ירוד מנבא קהילתיות נמוכה, יש לבחון סט פעולות ממוקדות במעוטי יכולת, שכן תחושת קהילתיות גבוהה תשפר משמעותית את איכות חייהם.
3. הישראלים חלשים מאוד בתפיסת המסוגלות של הקהילה לפעול במשותף והיכולת של כל אדם להשפיע בתוך הקהילה, יש לבחון את סיבות השורש הגורמות לתופעה זו, המייחדת את אזרחי ישראל (הממצא תואם מדדים בינלאומיים המראים כי לישראלים חוללות ציבורית נמוכה משמעותית ביחס לאזרחי מדינות אחרות ב-OECD)

מדד חוסן קהילתי (Conjoint Community) CCRAM (Resiliency Assessment Measure)

יוצרי המדד:

פרופ' לימור אהרנסון-דניאל, פרופ' מולי להד, וצוות חוקרים משבעה מוסדות אקדמיים
בישראל

המזמין:

עבודה אקדמית יישומית

רקע קצר על המדד ומטרת המדידה:

המדד מיועד למדוד רמת חוסן קהילתי. הקהילה הוגדרה במקור כקהילה גאוגרפית, עם השנים הכלי נבחן בסביבות שונות כולל סביבות עבודה וקהילות וירטואליות והוכיח עצמו כרלוונטי גם שם. המדד תורגם לחמש שפות וקיימת התייחסות אליו במעל מאה מאמרים אקדמיים.

רמת המדידה:

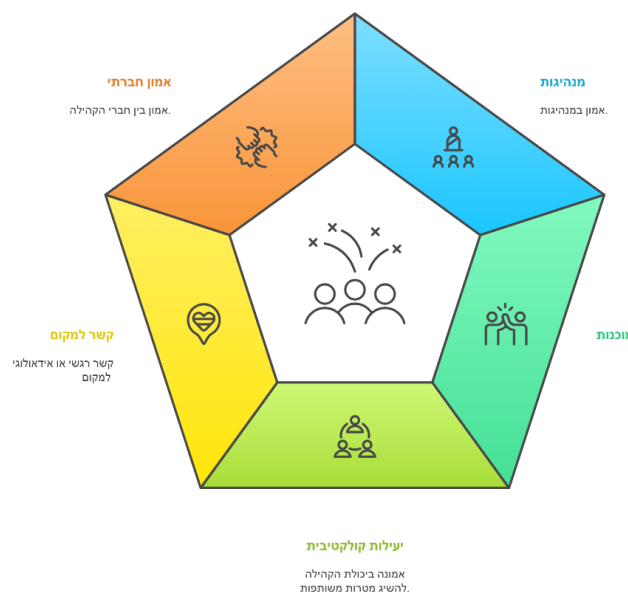
קהילה

מי קהל היעד לשימוש במדד:

ראשי רשויות, ראשי קהילות, מנהלים בארגונים גדולים, הנהגה ברמות השונות

מבנה המדד:

שאלון עם עשרה היגדים מהם נובים חמישה מימדים: מנהיגות Leadership, מוכנות Preparedness, יעילות קולקטיבית Collective Efficacy, קשר למקום Attachment to Place, אמון חברתי Social Trust

סוג ומקורות הנתונים:

המדד משתמש בסקרים למילוי עצמי בקרב האוכלוסיה

שיטת המדידה ומתודולוגיית החישוב:

CCRAM10

	In my place of residence	Factor
1	The municipal authority functions well	L
2	There is mutual assistance and people care for one another	C
3	My community is prepared for an emergency situation	PR
4	I am proud to tell others where I live	PA
5	Good relationships exist between various groups.	T
6	I trust the local decision makers	L
7	I can count on people in my community to help me in a crisis situation	C
8	Residents are aware of their roles in an emergency situation	PR
9	I have a sense of belonging to my community	PA
10	Residents in my community trust each other	T

L – Leadership, C – Community, PR – Preparedness, PA – Place Attachment, T – Social Trust

5 Resilience Factors Model – 10 items

Factor	items	reliability
Leadership	6,1	$\alpha = .85$
Collective Efficacy	7,2	$\alpha = .79$
Preparedness	8,3	$\alpha = .76$
Place connection	9,4	$\alpha = .76$
Social Trust	10,5	$\alpha = .85$

SPSS Syntax. Set CCRAM variables to be CR1 to CR10.

```
COMPUTE CCRAM10 = MEAN(CR1 to CR10).
COMPUTE Leadership = MEAN(CR1, CR6).
COMPUTE Community = MEAN(CR2, CR7).
COMPUTE Preparedness = MEAN(CR3, CR8).
COMPUTE Place_Attachment = MEAN(CR4, CR9).
COMPUTE Social_Trust = MEAN(CR5, CR10).
```

CFA: CMIN/DF = 2.81, CFI = .99, TLI = .99, RMSEA

אתגרים לשימוש במדד לאורך זמן:

האתגר העיקרי הוא איסוף הנתונים והרצת הסקרים. יש אתגר בבניית מאגר מצטבר והנגשת הנתונים. כרגע אין פלטפורמה לשימור והנגשת הנתונים, כך שהמידע לא זמין לאחרים.